

Tourism and Recreation

<https://dergipark.org.tr/tourismandrecreation>

Doğa ve kültür fotoğrafçılığı kapsamında rekreasyonel motivasyonun demografik özelliklere göre incelenmesi

Investigation of recreational motivation according to demographic characteristics in nature and cultural photography

Üzeyir Kement¹, Aziz Bükey^{2*}

¹Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO, Bingöl, ORCID: 0000-0002-3190-9079

²Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO, Bingöl, ORCID: 0000-0002-5476-8408

MAKALE BİLGİSİ/ ARTICLE INFO

Anahtar Kelimeler:

Rekreasyonel motivasyon, doğa fotoğrafçılığı, fotoğraf turizmi, kültür fotoğrafçılığı, Bingöl

Key Words:

Recreational motivation, nature photography, photo tourism, culture photography, Bingöl

Gönderme Tarihi/Received Date:

22.06.2019

Kabul Tarihi/Accepted Date:

27.06.2019

Yayınlanma Tarihi/Published Online:

30.6.2019

ÖZET

Bu araştırmanın amacı doğa ve kültür fotoğrafçılığı etkinliğine katılan bireylerin demografik özellikleri ile rekreasyonel motivasyonları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırmanın evrenini Bingöl Fotosafari etkinliğine katılan bireyler oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında 436 anket formu katılımcılara uygulanmıştır. Araştırma hipotezlerinin test edilmesi için T ve Anova testlerinden faydalanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre kadın katılımcılar erkek katılımcılarından daha yüksek rekreasyonel motivasyona sahiptir. Ayrıca bekâr katılımcılar evli katılımcılardan daha yüksek rekreasyonel motivasyona sahiptir. 55 ve üzeri yaş grubu katılımcılar diğer genç yaş aralıklarındaki katılımcılardan daha düşük rekreasyonel motivasyona sahiptir. Son olarak katılımcıların eğitim seviyeleri ile rekreasyonel motivasyonları arasında bir ilişki yoktur.

ABSTRACT

The aim of this study was to investigate the relationship between demographic characteristics and recreational motivations of individuals who participated in nature and culture photography activities. The population of the study consists of individuals participating in Bingöl Photo safari. 436 questionnaire forms were applied to the participants. T and Anova tests were used to test the research hypotheses. According to the results of the study, female participants had higher recreational motivation than male participants. In addition, single participants have higher recreational motivation than married participants. Participants aged 55 and over have lower recreational motivation than participants in other age groups. Finally, there is no relationship between the educational level and recreational motivation of the participants.

1. Giriş

Günümüzde rekreatif faaliyetlere katılımın artması, rekreasyon ve motivasyon ile ilgili çalışmaların da artmasını gerekli kılmıştır. Rekreasyonel faaliyetler, toplumsal yönden bireylere çeşitli faydalar sağlamaktadır. Bu sebeple, rekreatif faaliyetlerin gerçekleştirildiği alanlar için önemli olan, turistlerin memnuniyetlerini artırmaktır. Bu yüzden turistlerin rekreatif alanlara yönelmelerini sağlayacak faktörler ve bu doğrultuda kararların alınmasını sağlamak gerekmektedir. Bu bağlamda, katılımcıların ihtiyaçlarını karşılamak ve memnuniyetlerini arttırmak için rekreasyonel motivasyon etkenlerinin belirlenmesi önem arz etmektedir.

Doğa ve kültür fotoğrafçılığı, turizm faaliyetleri ve turistler için önem arz etmektedir. Turizm faaliyetlerini gerçekleştiren turistler seyahat öncesi işletmeleri veya turizm

faaliyetlerinin gerçekleştirileceği alanları gezerek çekmiş oldukları fotoğrafların, turistik destinasyona sağladıkları katkı tartışılmazdır (Harman ve Tan, 2018). Doğa ve kültür fotoğrafçılığı uluslararası alan yazında yoğun çalışılan konular arasındadır (Garrod, 2008; Larsen, 2005; Markwell, 1997). Ancak Türkiye’de doğa ve kültür fotoğrafçılığı konusunda yapılan çalışmaların az olduğu görülmektedir. Ayrıca foto safari etkinliklerinde rekreasyonel motivasyon faktörlerinin belirlenmesine yönelik bir çalışmanın alan yazında yer almadığı tespit edilmiştir. Bu durum çalışmanın özgünlüğünü oluşturmaktadır. Fotoğrafın bir iletişim aracı olduğunu öne süren Günay (2016), insanların anı kalıcı kılmak için fotoğraf çektiğini belirtmektedir. Ayrıca turizm faaliyeti gerçekleştiren bireylerin çektikleri fotoğrafların bir doğa durumu, canlı veya cansız varlıkların fotoğrafı olabileceği ancak çekilen fotoğraflara yüklenen anlamın farklılığı sebebiyle kültürel anlam farklılığı

* Sorumlu yazar /Corresponding author.

Öğretim Görevlisi, Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO, Bingöl, azizbukey@gmail.com

taşıdığı vurgulanmaktadır. Ayrıca aynı kültüre sahip bireylerin çektikleri fotoğraflara yükledikleri anlamlar cinsiyete göre eğitim durumuna göre yaşa göre de değişiklik göstermektedir (Bodur, 2006).

Turistlerin tükettikleri mal ve hizmetlerin temeline bakıldığında deneyimlerinin etkisinin olduğu görülmektedir. Turistlerin deneyimleri yaşadıkları çevre ile bağdaştırılabilir (Ek, Larsen, Hornskov ve Mansfeldt, 2008). Bu sebeple turistlerin yaşadıkları anı tekrar deneyimlemek istemeleri veya kalıcı hale getirmek istemeleri kaçınılmazdır. Bu da rekreasyonel amaçla hareket edilerek çekilen fotoğraflar ve aynı amaçla çekilen fotoğraflar arasında bağ bulunmaktadır (Markwell, 1997). Teymur (1993), turizm ile fotoğrafçılığın neredeyse aynı geçmişi paylaştığını vurgularken, Markwell (1997) turistin aynı zamanda bir fotoğrafçı olduğunu belirtilmektedir. Sontag (1977), turistlerin fotoğraf çekme alışkanlıklarının turizm olayı açısından oldukça önemli olduğunu vurgulamaktadır. Diğer yandan Markwell (1997) ise fotoğrafların, seyahat sürecinde yer alan aktivitelerin ve seyahat süresince yaşanan deneyimlerin kanıtlarını oluşturduğunu ifade etmektedir. Fotoğraf çekmek, destinasyon imajına yönelik algısının somut göstergesidir. Fotoğraf çekmek, turistlerin gittikleri yerin simgesel süreçlerini anlaması için bir yoldur. Dolayısıyla turist, çektiği her fotoğraf, fotoğrafladığı her obje rekreatif faaliyete verdiği değeri ve destinasyon ile ilgili imaj algısını ortaya koymaktadır (Donaire, Camprubi, ve Gali, 2014). Tüm bu yönleriyle turizm ve fotoğrafçılık birbirini tamamlayan iki eylem olarak kabul edilebilir.

Turistlerin veya rekreasyonistlerin kişisel özelliklerini, tercihlerini ve onları motive eden faktörlerin farkında olmak, onlara neyin, nerede, niçin ve nasıl pazarlanabileceğinin planlanmasına yardımcı olur (Palacio ve McCool, 1997). Etkili bir şekilde pazarlama yapabilmek için, turistleri veya rekreasyonistleri doğal alanları ziyaret etmeye ve bu alanlarda fotoğraf çekmeye motive eden faktörlerin araştırılması önem arz etmektedir (Yoon ve Uysal, 2005). Turistik veya rekreasyonel hareketlere son yıllarda konu olan etkinliklerden biri de doğa ve kültür fotoğrafçılığıdır. Gelişen teknolojinin getirdiği yenilikler ile birlikte bireyler farklı destinasyonlara fotoğraf çekebilmek için seyahat etme motivasyonuna sahip olabilmektedir. Ayrıca gittikleri destinasyonun sahip olduğu coğrafi özellikler veya bireylerin şahsi arzuları rekreasyonel motivasyon faktörlerinden olabilmektedir.

Bu araştırmada, doğa ve kültür fotoğrafçıların rekreasyonel açıdan motive eden unsurlar belirlenmektedir. Ayrıca turistlerin rekreasyonel motivasyonlarının demografik özelliklere göre farklılık gösterip göstermediği değerlendirilmektedir. Araştırmanın ilerleyen kısımlarında kavramlar açıklanmakta olup, kuramsal altyapıya yer verilmektedir.

1.1. Kavramsal Çerçeve

1.2. Fotoğraf ve Fotoğraf Turizmi

Fotoğrafın anlamı çekenine göre değişir. Ancak en temelinde, fotoğraf ışıkla boyamak anlamına gelmektedir. "Photos" ışık, "Grapho" ise yazmak demektir ve Yunanca da "Grapho" kabartma yoluyla resim yapmaktır (Czaja, 1973).

İnsanoğlu gördüklerini kalıcılaştırmak, çevresinde gördüklerini anlamak ve anlatmak ister. Bu yüzden bunları kalıcılaştırmak için ilk insanlar kayalara figürler çizerken günümüzde resim sanatı veya fotoğraflama eylemi gerçekleştirilmektedir (Demirel, 2015). Fotoğraflama eylemi, 1839 yılından beri, yeni bir görüntüleme aracı olarak karşılaştığı bilinmektedir. Hızlı bir şekilde yayılmaya başlayan fotoğraf çekme ve fotoğraf çekenler; farklı kültürel objeleri belgelemişlerdir (Algan, 2007). Fotoğrafçılık ve turizmin neredeyse aynı zamanda ortaya çıktığı söylenebilir. Günümüzde fotoğrafçılık, hayatımızın ayrılmaz bir parçası olmuştur (Urry, 1990). Turizm ile fotoğraf arasındaki ilişki modern dünyanın anlamlandırılması veya insanların deneyimlerinin şekillendirilmesi şeklinde ifade edilebilir (Lo, McKercher, Cheung ve Law 2011).

Fotoğraflar, insanların seyahat deneyimlerini belgelemekte ve turistlerin deneyimlerini başkaları ile paylaşmalarına fırsat oluşturmaktadır (Lo vd., 2011). Somut olmayan bir tecrübeyi somut bir şeye dönüştüren fotoğraflar (Osborne, 2000), turistlerin bu deneyimlere sahip olmalarını, onların yönlendirilmesini sağlamaktadır (Schroeder, 2002; Sontag, 1977). Ayrıca fotoğrafçılık veya fotoğraf turizmi sosyal ilişkilerin inşa edilmesi ve sürdürülmesine de fayda sağlamaktadır (Franklin ve Crang, 2001). Fotoğraf turizmi aynı zamanda alternatif turizm faaliyetlerinden biri olarak da ele alınmaktadır. Bu bakımdan farklı mevsimsel özelliklerde gerçekleştirilebilmektedir. Ayrıca insan üzerine yapılan çalışmalara da rastlanılmaktadır. Doğa ve kültür fotoğrafçılığı ise özellikle coğrafi, mevsimsel veya kentsel özellikler bakımından turistlerin ilgisini çekmektedir. Turistler farklı destinasyonları bu özelliklerinden dolayı ziyaret etmektedirler. Turistler, ziyaret ettikleri destinasyonların tabiatla iç içe bulunan yerlerini veya yine ilgili destinasyonun kültürel öğelerini hem deneyimlemektedirler hem de fotoğraflamaktadırlar. Turistler fotoğraflayarak ziyaret ettikleri destinasyonları geleceğe taşımış olmanın yanında, yaşadıkları deneyimleri de ölümsüzleştirmiş olmaktadır.

1.3. Rekreasyonel Motivasyon

Motivasyon, turistlerin davranışını anlamak için en önemli değişkenlerden biri olarak kabul edilebilir. Turist motivasyonunu değerlendirmek, turistlerin seçimlerini, tercihlerini ve ihtiyaçlarının anlaşılabilmesini sağlamaktadır (Bansal ve Eiselt, 2004). Ayrıca motivasyon, insanları harekete geçiren ve onların hareketlerinin yönlerini belirleyen, düşüncelerini, umutlarını ve inançlarını ortaya koymaktadır (Vromm, 1964).

Carroll ve Alexandris'e (1997) göre motivasyon iki uyarıcıdan ibarettir. Bunlar; içsel ve dışsal uyarıcıdır. İnsanların motivasyonu güdüler ve uyarıcılarla gerçekleştirir. Dolayısıyla motivasyon, bireyin boş zaman etkinliğine katılmasında önemli rol oynamaktadır. Turistik eylemlere katılan bireylerin; kişisel ortamı, çalışma ortamı, fiziksel ve sosyal ortamı onların motivasyon kaynaklarında farklılık gösterebilmektedir (Williams, 1998: 7). Alan yazında turistlerin motivasyonel yaklaşımları ile ilgili birçok yaklaşım bulunmaktadır (Plog, 1974; Dann, 1977). Toplumlarda insanların çalışmalara ayırdığı zamanlar arttıkça çalışma dışı zamanları önem kazanmaktadır (Fung ve Tsai, 2008). Dolayısıyla boş zaman kavramı gündeme gelmektedir.

Boş zaman, sosyal yaşam düzeyi, kaygı ve stres (Ho, 1996), yaşam kalitesi (Llyod ve Auld, 2002) ve çalışma tatmini (Pearson, 2008) gibi konuların bireyler üzerindeki etkileri alan araştırmacıları tarafından ele alınmıştır. Boş zaman, bireylerin etkinliklere katılarak gereksinimlerinin giderilmesi sonucu aldıkları tatmindir (Seigenthaler, 1997). Bireylerin boş zaman ihtiyaçları, rekreasyonel ihtiyaçlar içerisinde yer almaktadır. Bu ihtiyaçlar arasında sosyal etkileşim, zihinsel aktiviteler ve fiziksel aktiviteler mevcuttur (Tillman, 1974). Turistler rekreasyonel faaliyetlere yoğun olarak stres, sosyal etkileşim, zihinsel ve fiziksel aktiviteler amacıyla katılmaktadırlar (Ryan, 1991). Dolayısıyla boş zaman, bir çeşit rahatlama ve uzaklaşma olayının içermektedir.

1.4. Literatür Taraması

Turistik etkinliklere yönelik bireylerin motivasyonları 1950'lerden itibaren bilimsel çalışmalara konu olmaktadır. Rekreasyonel faaliyetlere katılıma motive eden faktörlerin araştırılmasında Recreation Experience Preference (REP) ölçeğini kullanan Driver (1976)'ın yaptığı çalışma konuyla ilgili diğer çalışmalara alt yapı oluşturmuştur (Graefe, Thapa, Confer ve Absher, 1999). Rosenthal, Waldman ve Driver (1982) çalışmalarında 8 (sekiz) farklı motivasyonel faktör belirlemişlerdir. Bu çalışmada, doğa deneyimleri, benzer zevklere sahip insanlarla birlikte olmak, eğlenmek ve fiziksel gerginliklerden uzaklaşmak boyutları ele alınmıştır.

Ewert (1999)'e göre rekreasyonel motivasyon faktörleri, bireylerin demografik özelliklerine, gerçekleştirilen faaliyetlerin çeşidine ve önceki deneyimlerine bağlı olarak değişebilmektedir. Ayrıca rekreasyonel faaliyetlere etki eden faktörler, turistlerin cinsiyetlerine göre değişim göstermektedir (Annett, Dabrowski ve Robertson, 1995). Bireylerin faaliyetleri gerçekleştirdiği grubun büyüklüğü ve grup tipi de rekreasyonel motivasyon faktörleri üzerinde etkilidir (Hollenhorst, 1989).

Ayrıca turist gurubunun sayısal yoğunluğu ve grupta yer alan bireylerin yaşı, eğitim seviyesi ve gelir durumu gibi demografik özellikleri rekreasyonel motivasyon faktörleri üzerinde etkili olabilmektedir (Schuett, 1991). Diğer yandan bireyleri motive eden bir diğer neden ise bireylerin beklentileridir (Jackson ve Wong 1982). Ancak yapılan araştırmalar neticesinde görülmektedir ki, turistlerin demografik özellikleri ile onları rekreasyonel açıdan motive eden faktörler hakkında alanyazında yeterince araştırma bulunmamaktadır. Bu artışın sebebi insanların şehir hayatının sıkıntısından kurtulmanın bir yolu olarak çözümü doğada aramaları ve beton yağınları haline gelen kentlerden uzaklaşıp doğa ve kültür etkisinin olduğu alanları tercih ederek stresten kaçmasıdır. Ayrıca yeni kültürleri tanıyarak kendilerini zihinsel ve fiziksel yeniliğe yönlendirmeleridir (Wearing ve Neil, 1999: 4). Doğa ve kültür fotoğrafçıların demografik özelliklerini belirlemeye yönelik yapılan çalışmalar; deneyimli turistler, gezi hakkında araştırmalar yapmayı tercih edenlerin yoğunlukta olduğunu göstermektedir (TIES, 2006). Tüm bu bilgiler ışığında araştırmada şu hipotezlere yanıt aranmaktadır;

H₁: Bireylerin cinsiyetleri ile rekreasyonel motivasyonları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₂: Bireylerin medeni durumları ile rekreasyonel motivasyonları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₃: Bireylerin eğitim düzeyleri ile rekreasyonel motivasyonları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₄: Bireylerin yaşları ile rekreasyonel motivasyonları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

2. Yöntem

Bu araştırmanın evrenini Bingöl ilinde 2018 yılı Ocak ayında gerçekleştirilen foto safari etkinliğine katılan bireyler oluşturmaktadır. Bingöl foto safari etkinliğine katılan birey sayısı ilgili etkinliği gerçekleştiren sekreteryadan edinilen bilgiye göre 538 kişidir. Araştırma kapsamında katılımcıların tamamına ulaşılmaması hedeflenmiştir. Ancak araştırma gönüllülük içerdiği için anket formunu dolduran kişi sayısı 436 olmuştur. Anket formları katılımcılar ile yüz yüze yapılmıştır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket formundan faydalanılmıştır. Anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcıların demografik özelliklerini belirlemeye yönelik; cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim düzeyi ve gelir durumu sorularına yer verilmiştir. Anket formunun ikinci bölümünde katılımcıların rekreasyonel motivasyonlarını belirlemek için 9 (dokuz) soru yöneltilmiştir. Rekreasyonel motivasyon ölçeğine ait ifadeler Kil, Holland ve Stein (2014) çalışmasından uyarlanmıştır. Rekreasyonel motivasyona ait ifadeler "1" hiç önemli değil, "5" çok önemli şeklinde katılımcılara yöneltilmiştir. Rekreasyonel motivasyona ait ifadeler İngilizce'den Türkçe'ye çevrildikten sonra anlamda değişim olup olmadığını belirlemek için tekrar İngilizce'ye çevrilerek kontrol edilmiştir. Ayrıca alan uzmanları ile görüşülerek soruların uygunluğu değerlendirilmiştir. Araştırmaya başlamadan önce 30 kişilik bir grup üzerinde anket formu uygulanmış, anket formunun geçerliliği ve güvenilirliği incelenmiştir.

Araştırmaya katılan bireylerin demografik özellikleri Tablo 1'de detaylı olarak verilmektedir. Foto safari etkinliğine katılan bireylerin %30'u Doğu Anadolu Bölgesi'nden, %28,6'sı ise Marmara Bölgesi'nden katılmaktadır. En az katılım %5,1 ile Karadeniz Bölgesi'nden olmuştur.

Foto safari etkinliğine katılan bireylerin %65,4'ü erkek, %34,6'sı ise kadındır. Katılımcıların yarısı evli yarısı bekar. Gelir durumları incelendiğinde, %71'i orta düzey gelire sahip olduğunu belirtmiştir. Eğitim durumları incelendiğinde, %38,5'i lisans, %34,1'i ise ön lisans mezunudur. Eğitim durumu ilköğretim olan katılımcı sayısı ise 17'dir. Katılımcıların yaş aralıklarına bakıldığında, %36,2'si 25-34, %24'ü 35-44 yaş aralığındadır. 55 ve üzeri katılımcı sayısı ise %12,2'dir.

Araştırmanın amacı doğrultusunda ölçülmesi hedeflenen hipotezlerin test edilmesine geçmeden önce rekreasyonel motivasyon değişkeninin geçerlilik, güvenilirlik ve normallik sonuçları incelenmiştir (Bknz. Tablo 2). Rekreasyonel motivasyon değişkenine ait geçerlilik, güvenilirlik ve normallik sonuçları Tablo 2'de verilmektedir. rekreasyonel motivasyon değişkenine ait ifadelerin normalliğini belirlemek için skewness (çarpıklık) ve kurtosis (basıklık) değerleri incelenmiştir. Ölçeğe ait ifadelerin normal dağılım gösterdiğini söyleyebilmek için

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özellikleri

Değişkenler	Kategoriler	n	%	Değişkenler	Kategoriler	n	%
İkamet edilen yer				Gelir durumu			
	Marmara Bölgesi	124	28,6		Düşük	57	13,1
	Ege Bölgesi	35	8,1		Orta	308	71,0
	Akdeniz Bölgesi	40	9,2		Yüksek	69	15,9
	Karadeniz Bölgesi	22	5,1	Eğitim durumu			
	Güneydoğu Anadolu Bölgesi	41	9,4		İlkokul	17	3,9
	Doğu Anadolu Bölgesi	130	30,0		Lise	60	13,8
	İç Anadolu Bölgesi	42	9,7		Ön lisans	148	34,1
Cinsiyet					Master	42	9,7
	Erkek	284	65,4	Yaş			
	Kadın	150	34,6		17-24	58	13,4
Medeni durumu					25-34	157	36,2
	Evli	218	50,2		35-44	104	24,0
	Bekâr	216	49,8		45-54	62	14,3
					55 ve üzeri	53	12,2

Tablo 2: Rekreatyonel Motivasyon Geçerlilik ve Güvenilirlik Sonuçları

Değişken	S.	K.	CA	CR	AVE	MSV	ASV	AFA	
Rekreatyonel Motivasyon (RM)	RM1	-1,228	,596	,84	,88	,55	,54	,45	,517
	RM2	-1,400	1,602						,657
	RM3	-1,316	1,164						,671
	RM4	-,627	-,704						,644
	RM5	-,395	-1,144						,632
	RM6	-,644	-,713						,711
	RM7	-1,425	1,462						,745
	RM8	-1,468	1,803						,757
	RM9	-1,563	1,720						,702

çarpıklık ve basıklık değerlerinin -2 ve +2 sınırları içerisinde olması (George ve Mallery, 2010) beklenmektedir. Rekreatyonel motivasyon değişkenine ait ifadelerin normal dağılım skorları incelendiğinde istenilen aralıkta olduğu görülmektedir. Bu bağlamda araştırmada hipotezlerin test edilmesi için parametrik testler kullanılmaktadır. Rekreatyonel motivasyon değişkeninin güvenilirliğini belirlemek için Cronbach Alpha testi yapılmış, ölçeğin değeri 0,84 çıkmıştır. Ölçeğe ait güvenilirlik katsayısı 0,70'ten yüksek çıktığı için (Hair, Black, Babin ve Anderson, 2010) güvenilirlik şartını sağladığı söylenebilir.

Rekreatyonel motivasyon ölçeğinin geçerliliği yapı, uyum ve ayırım geçerliliği sonuçları kapsamında incelenmiştir. Yapı geçerliliği açımlayıcı faktör analizi ile incelenmiştir. Araştırma ölçeğinde veri yapısının faktör analizi yeterliliğini belirlemek için KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) örneklem yeterliliğine bakılmıştır. Ayrıca korelasyon matrisindeki ilişkilerin faktör analizi yapacak ölçüde yeterliliğini belirlemek için Bartlett Küresellik testine uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara bakıldığında faktör yüklerinin 0,50'nin üzerinde olduğu, toplam varyansın %50,532'sini açıklayan bir yapıya sahip olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca KMO testiyle örneklem

yeterlilik değerinin 0,827 olduğu ve örneklemin faktör analizi için yeterli olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, Bartlett küresellik testinin anlamlı olması, [$\chi^2(36) = 1666,233, p < 0,001$] maddeler arasındaki korelasyonların faktör analizi için uygunluğunu göstermektedir. Dolayısıyla ölçeğin yapı geçerliliğini sahip olduğu söylenebilir. Rekreatyonel motivasyon değişkeninin uyum geçerliliğini belirlemek için bütünlük güvenilirlik (CR) ve ortalama açıklanan varyans (AVE) değerleri hesaplanmıştır. CR değerlerinin AVE değerlerinden yüksek olması (Hair, Sarstedt, Ringle ve Mena, 2012) beklenmektedir. Değişkenlere ait CR değerleri AVE değerlerinden yüksek çıkmıştır. AVE değerlerinin ise 0,50'nin üzerinde çıkması (Bagozzi ve Yi, 1988) uyum geçerliliğinin bir diğer koşuludur. Değişkenlerin AVE değerleri 0,50'nin üzerinde çıkmıştır. Dolayısıyla değişkenlerin uyum geçerliliğine sahip olduğu tespit edilmiştir.

Rekreatyonel motivasyon değişkeninin ayırım geçerliliğini belirlemek için maksimum paylaşılan varyansın karesi (MSV), ortalama paylaşılan varyansın karesi (ASV) hesaplanmıştır. Değişkenin ayırım geçerliliğini sağlaması için $MSV < AVE$ ve $ASV < MSV$ olması beklenmektedir (Fornell ve Larcker, 1981; Hair, Black, Babin ve Anderson, 2010). Değişkenlerin

MSV değerlerinin AVE değerlerinden küçük olduğu ve ASV değerlerinin MSV değerlerinden küçük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda değişkenlerin ayırım geçerliliğine sahip olduğu tespit edilmiştir.

3. Bulgular

Araştırmada foto safari etkinliğine katılan bireylerin cinsiyetleri ile rekreasyonel motivasyonları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek için bağımsız örneklem T testi uygulanmıştır.

T testi sonuçlarına göre katılımcıların cinsiyetleri ile rekreasyonel motivasyonları arasında anlamlı bir farklılık vardır (Bkz. Tablo 3). Varyans homojenliği anlamlılık seviyesi 0,000 çıkmış, bu doğrultuda gruplar arasında anlamlı farklılığı belirlemek için eşit varsayılmayan varyanslar değerleri kullanılmıştır. Buna göre kadınların rekreasyonel motivasyonları ($X=4,25$) erkeklerden ($X=3,88$) daha yüksek olduğu söylenebilir. Dolayısıyla H_1 hipotezi kabul edilmiştir.

Araştırmada foto safari etkinliğine katılan bireylerin medeni durumları ile rekreasyonel motivasyonları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek için bağımsız örneklem T testi uygulanmıştır.

T testi sonuçlarına göre katılımcıların medeni durumları ile rekreasyonel motivasyonları arasında anlamlı bir farklılık vardır (Bkz. Tablo 4). Varyans homojenliği anlamlılık seviyesi 0,000 çıkmış, bu doğrultuda gruplar arasında anlamlı farklılığı belirlemek için eşit varsayılmayan varyanslar değerleri kullanılmıştır. Buna göre bekâr bireylerin rekreasyonel motivasyonları ($X=4,24$) evli bireylerden ($X=3,77$) daha yüksek olduğu söylenebilir. Dolayısıyla H_2 hipotezi kabul edilmiştir.

Araştırmada foto safari etkinliğine katılan bireylerin yaş aralıkları ile rekreasyonel motivasyonları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek için Anova testi uygulanmıştır.

Anova analizi sonuçlarına göre katılımcıların yaşları ile rekreasyonel motivasyonları arasında anlamlı bir farklılık vardır ($F=18,740$, $p=0,000$) (Bkz. Tablo 5). Varyans homojenliği anlamlılık seviyesi 0,000 çıkmış, bu doğrultuda hangi gruplar arasında anlamlı farklılık olduğunu belirlemek için eşit varsayılmayan varyanslar için kullanılan Games-Howell testi uygulanmıştır. Games-Howell testi sonuçları Tablo 6'da detaylı olarak gösterilmektedir.

Games-Howell testi sonuçlarına göre, 55 ve üzeri yaş grupları ile 17-24, 25-34, 35-44 ve 45-54 yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık vardır. Diğer bir ifade ile 55 ve üzeri yaş grubunun ($X=1,37$, $p=0,001$) diğer yaş gruplarına göre rekreasyonel motivasyonu daha düşüktür. Bu bağlamda H_3 kabul edilmiştir.

Araştırmada foto safari etkinliğine katılan bireylerin eğitim düzeyleri ile rekreasyonel motivasyonları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek için Anova testi uygulanmıştır.

Anova analizi sonuçlarına göre katılımcıların eğitim düzeyleri ile rekreasyonel motivasyonları arasında anlamlı bir farklılık yoktur ($F=0,356$, $p=0,000$) (Bkz. Tablo 7). Bu bağlamda H_4 hipotezi kabul edilmemiştir.

4. Sonuç ve Öneri

Bu araştırmada doğa ve kültür fotoğrafçılığı etkinliğine katılan bireylerin demografik özelliklerinin rekreasyonel motivasyonlarına etkisi incelenmiştir. Araştırma kapsamında katılımcıların cinsiyet, medeni durum, yaş ve eğitim düzeyleri bakımından rekreasyonel motivasyonlarında bir farklılık olup olmadığı test edilmiştir. Bu sonuçlara göre kadın katılımcıların rekreasyonel motivasyonu erkek katılımcılardan daha yüksek çıkmıştır. Ayrıca bekâr katılımcıların rekreasyonel motivasyonları evli katılımcılara göre daha yüksek sonuç vermiştir. Katılımcılardan 55 ve üzeri yaş grubunda olanların

Tablo 3: Rekreasyonel Motivasyon ve Cinsiyet T Testi Sonuçları

Bağımlı değişken	Cinsiyet	X	S. Sapma	t	sd	p	Anlamlı farklılık
Rekreasyonel Motivasyon	Erkek	3,88	,80	-5,359	377,992	,000	-,37083
	Kadın	4,25	,61				

Tablo 4: Rekreasyonel Motivasyon ve Medeni Durum T Testi Sonuçları

Bağımlı değişken	Cinsiyet	X	S. Sapma	t	sd	p	Anlamlı farklılık
Rekreasyonel Motivasyon	Evli	3,7717	,83460	-6,831	393,476	,000	-,47577
	Bekâr	4,2474	,59791				

Tablo 5: Rekreasyonel Motivasyon ve Yaş Grupları Anova Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Rekreasyonel Motivasyon	Gruplar arası	37,568	4	9,392	18,740	,000
	Gruplar içi	215,006	429	,501		
	Toplam	252,574	433			

Tablo 6: Rekreatyonel Motivasyon ve Yaş Grupları Games-Howell Testi Sonuçları

(I) yas	(J) yas	X	Anlamli farklılık (I-J)	Standart hata	p
17-24	25-34	4,1762	,00569	,08821	1,000
	35-44		,10466	,09599	,811
	45-54		,18341	,12388	,577
	55≤		,93725*	,16838	,000
25-34	17-24	4,1706	-,00569	,08821	1,000
	35-44		,09898	,07775	,708
	45-54		,17773	,11035	,495
	55≤		,93157*	,15869	,000
35-44	17-24	4,0716	-,10466	,09599	,811
	25-34		-,09898	,07775	,708
	45-54		,07875	,11666	,961
	55≤		,83259*	,16314	,000
45-54	17-24	3,9928	-,18341	,12388	,577
	25-34		-,17773	,11035	,495
	35-44		-,07875	,11666	,961
	55≤		,75384*	,18096	,001
55≤	17-24	3,2390	-,93725*	,16838	,000
	25-34		-,93157*	,15869	,000
	35-44		-,83259*	,16314	,000
	45-54		-,75384*	,18096	,001

p≥0,05

Tablo 7: Rekreatyonel Motivasyon ve Eğitim Düzeyleri Anova Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Rekreatyonel Motivasyon	Gruplar arası	,835	4	,209	,356	,840
	Gruplar içi	251,739	429	,587		
	Toplam	252,574	433			

rekreatyonel motivasyonları diğer genç yaş gruplarından daha düşük çıkarken, katılımcıların eğitim düzeyleri ile rekreatyonel motivasyonları arasında anlamlı bir fark olmadığı bulgulanmıştır.

436 katılımcıyla gerçekleştirilen bu araştırmanın verileri ışığında; katılımcıların cinsiyetleri ile rekreatyonel motivasyonları arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Varyans homojenliği anlamlılık seviyesi 0,000 çıkmış. Buna göre kadınların rekreatyonel motivasyonları (X=4,25) erkeklerden (X=3,88) daha yüksek olduğu anlaşılmıştır. Bu sonuç; kadınların foto safari etkinliğine katılımlarının erkeklere göre sayısal üstünlük göstermeleri, onların stresli ve yoğun çalışma ortamlarından uzaklaşmak istemeleri sonucu rekreatif faaliyetlere yönelmelerine ve dolayısıyla boş zamanı değerlendirme eğilimleri ile ilişkilendirilebilir.

Araştırmaya katılan bireylerin medeni durumları ile rekreatyonel motivasyonları arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Bekâr bireylerin rekreatyonel motivasyonları (X=4,24) evli bireylerden (X=3,77) daha yüksek olduğu anlaşılmıştır. Bu sonuç; bekârların foto safari etkinliğine

katılımlarının evlilere göre sayısal üstünlük göstermeleri, doğa ve kültür fotoğrafçılığına olan merakları ve yeni yerleri keşfetme arzuları ile rekreatif faaliyetlere yönelmelerine ve dolayısıyla boş zamanı değerlendirmelerine engel teşkil edecek sorumluluklarının olmaması ile ilişkilendirilebilir.

Araştırmaya katılan bireylerin yaşları ile rekreatyonel motivasyonları arasında farklılık olduğu tespit edilmiştir. 55 ve üzeri yaş grubunun (X=1,37, p=0,001) diğer yaş gruplarına göre rekreatyonel motivasyonu daha düşük olduğu anlaşılmıştır. Bu sonuç; diğer yaş grubunun foto safari etkinliğine katılımlarının 55 ve üzeri yaş gurubuna göre göre sayısal üstünlük göstermeleri, onların gerek sağlık gerekse merak düzeylerinin rekreatif faaliyetlere yönelmeleri ile ilişkilendirilebilir. Araştırmaya katılan bireylerin eğitim düzeyleri ile rekreatyonel motivasyonları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı anlaşılmıştır.

Demografik özelliklerin rekreatyonel motivasyonlar üzerindeki etkilerini inceleyen birçok çalışma yapılmıştır (Hendee, Stankey ve Lucas, 1990; Young 1993; Annett vd. 1995). Bu çalışmaların ortak sonucu demografik özelliklerin

rekreasyonel motivasyonlar üzerinde etkili olduğudur. Bu çalışmada da demografik özelliklerin rekreasyonel motivasyonlar üzerinde etkili olduğu gözlemlenmektedir. Katılımcıların yaşlarının rekreasyonel motivasyonları üzerindeki etkilerini inceleyen Carrol ve Alexandris (1997)'e göre yaşın etkili olduğu görülmüştür. Wang (2008) tarafından 55 yaş ve üzeri bireylere yapılan bir çalışmanın sonuçları ile bu çalışma benzerlik göstermektedir. Küçük çocuğu olan kadınların boş zaman motivasyonlarına katılımını anlamlı kılmıştır (Morrison, 2008). Bu çalışmada da kadınların rekreasyonel motivasyonlarının olumlu etkiye sahip olduğu sonucu elde edilmiştir. Vogelsson vd. (1997) yaptıkları çalışmada rekreasyon alanının özelliklerinin, bireylere sunduğu olanakların rekreasyonel motivasyon üzerinde etkili olduğunu ortaya koymuşlardır. Bu araştırmanın sonucu da literatürdeki diğer çalışmaları destekler niteliktedir.

Sonuç olarak; doğa ve kültür fotoğrafçılığında rekreasyonel motivasyon açısından incelenmiş ve demografik özelliklerin rekreasyonel motivasyon arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Cinsiyete, yaşa ve medeni duruma göre boş zaman aktivitelerine ve rekreatif faaliyetlere katılım ile rekreasyonel motivasyon arasında fark anlamlı bulunurken, eğitim durumuna göre boş zaman aktivitelerine ve rekreatif faaliyetlere katılım ile rekreasyonel motivasyon arasında fark arasında anlamlı fark bulunamamıştır. Araştırma rekreasyonel motivasyon ile sınırlandırılmıştır. Ayrıca örneklem grubu olarak sadece doğa ve kültür fotoğrafçıları ele alınmıştır. Bundan sonraki araştırmalarda farklı rekreatif etkinlikler grupları arasında kıyaslamalar yapılabilir. Böylelikle elde edilen sonuçların etkinliklere göre değişip değişmediği belirlenebilecektir.

Kaynakça

- Algan, E. (2007). Fotoğrafın ilk yüz yılı, belgesel fotoğrafçılık ve sayısal gelecek. *Anadolu Sanat Dergisi* (18), 87-100.
- Annett, S., C. Dabrowski, R. & Robertson, A. (1995). Motivations and constraints to spring break travel: A cross gender. *Proceedings of the 1995 Northeastern Recreation Research Symposium*. New York. 217-221.
- Bagozzi, R. P. & Yi, Y. (1988). On the evaluation of structural equation models. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 16(1), 74-94.
- Bansal, H. & Eiselt, H. A. (2004). Exploratory research of tourist motivations and planning. *Tourism Management*, 25(3): 387-396.
- Bodur, F. (2006). Fotoğraf ve renk: fotoğraftaki renklerin iletilerin algılanmasındaki rolleri. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(1), 77-86.
- Carroll, B. & Alexandris, K., (1997). Perception of constraints and strength of motivation: Their relationship to recreation sport participation in Greece. *Journal of Leisure Research*, 29(3), 279-299.
- Czaja, P. C. (1973). *Writing with light, a simple workshop in basic photography*, The Chatham Press, Inc. Connecticut.
- Demirel, G. (2015). Fotoğrafın manipülasyonu ve gündem saptama gücü. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1(2), 758-771.
- Donaire, J. A., Camprubi, R. & Galí, N. (2014). Tourist clusters from flickr travel photography. *Tourism Management Perspectives*, 11, 26-33.
- Driver, B. L. (1976). *Quantification of outdoor recreation preferences*, p. 165-187 in *Research camping and environmental education*. Betty van der Smissen (ed.) Penn State Series II, Univ. Park, Pa.
- Ek, R., Larsen, J., Hornskov, S. B. & Mansfeldt, O. K. (2008). A Dynamic framework of tourist experiences: Space-time and performances in the experience economy. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 8(2), 122-140.
- Ewert, A. (1999). Outdoor recreation and natural resource management: *An uneasy alliance*. *Parks & Recreation*, 39(2), 58-67.
- Fornell, C., & Larcker, D. F. (1981). *Structural equation models with unobservable variables and measurement error: Algebra and statistics*.
- Franklin, A., & Crang, M. (2001). The trouble with tourism and travel theory. *Tourist Studies*, 1(1), 5-22.
- Garrod, B. (2008). Exploring place perception a photo-based analysis. *Annals of Tourism Research*, 35(2), 381-401.
- George, D., & Mallery, M. (2010). *SPSS for windows step by step: A Simple Guide and Reference, 17.0 update* (10a edition) Boston: Pearson.
- Günay, V. D. (2016). Göstergebilim ve fotoğrafta anlam. *Kontrast Dergisi*, 50(Şubat-Mart), 6-10.
- Hair, J. F., Anderson, R. E., Babin, B. J., & Black, W. C. (2010). *Multivariate data analysis: A global perspective* (Vol. 7).
- Hair, J. F., Sarstedt, M., Ringle, C. M., & Mena, J. A. (2012). An assessment of the use of partial least squares structural equation modeling in marketing research. *Journal of the academy of marketing science*, 40(3), 414-433.
- Harman, S. & Tan, E. (2018). Turist fotoğrafları ve turizm pazarlaması açısından önemi, *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 1-9.
- Hendee, J. C., Stankey, G. H., & Lucas, R. C. (1990). *Wilderness management*. Golden CO: North American Press.
- Ho, J. T. S. (1996). Stress, health and leisure satisfaction: The case of teachers. *International Journal of Educational Management*, 10(1), 41-48.
- Kil, N., Holland, S. M., & Stein, T. V. (2014). Structural relationships between environmental attitudes, recreation motivations, and environmentally responsible behaviors. *Journal of Outdoor Recreation and Tourism*, 7, 16-25.

- Larsen, J. (2005). Families seen sightseeing: performativity of tourist photograph. *Space and Culture*, 8(4), 416-434.
- Lo, I. S., McKercher, B., Lo, A., Cheung, C. & Law, R. (2011). Tourism and Online Photography. *Tourism Management*, 725-731.
- Llyod K. M., & Auld C. J. (2002). The roles of leisure in determining quality of life: Issues of content and measurement. *Social Indicators Research*, 57, 43-71.
- Markwell, K. W. (1997). Dimensions of photography in a nature-based tour. *Annals of Tourism Research*, 24(1), 131-155.
- Morrison, K. S. (2008). *Moving beyond constraints: Understanding how and why physically active women make leisure a priority*. The University of New Brunswick, Master Dissertation.
- Osborne, P. (2000). *Travelling light: Photography, travel and visual culture*, Manchester: Manchester University Press.
- Pearson, M. Q. (2008). Role overload, job satisfaction, leisure satisfaction and psychological health among employed women. *Journal of Counselling & Development*, 86, 56-63.
- Rosenthal, D. H., Waldman, D. A. & Driver, B. L. (1982). Construct validity of instruments measuring recreationists' preferences. *Leisure Sciences*, 5(2), 89-108.
- Ryan, M. G. (1991). The effects of climate change on plant respiration. *Ecol. Applications* 1, 157-167.
- Palacio, V., & McCool, S. F. (1997) Identifying ecotourists in Belize through benefit segmentation: A preliminary analysis, *Journal of Sustainable Tourism*, 5(3), 234-243.
- Seigenthaler, K. (1997). Health benefits of leisure. Research Update, *Parks and Recreation*, 32(1), 24-31.
- Schroeder, J. E. (2002). *Visual consumption*. London: Routledge.
- Schuel, M. A. (1991). *Testing the adventure model for outdoor adventure recreation participation*, Unpublished doctoral dissertation, University of Illinois. Champaign- Urbana, IL.
- Sontag, S. (1977). *On Photography* New York: Farrar, Straus and Giroux, pp: 154.
- Stylianou-Lambert, T. (2012). Tourists with cameras: Reproducing or producing. *Annals of Tourism Research*, 39(4), 1817-1831.
- Teymur, N. (1993). Phototourism or the social epistemology of photography in tourism. *Tourism in Focus*, 6(6).
- The International Ecotourism Society (TIES), (2006). *TIES Global Ecotourism Fact Sheet*
- Tillman, K. G. (1974) *Journal of health, physical education, Recreation*, 45(6), 59-60.
- Urry, J. (1990). The consumption of tourism. *Sociology*, 24(1), 23-35.
- Vromm, V. (1964). *Work and motivation*, New York: Willey Publishers.
- Vogelsohn, H., Graefe, A. R., Confer, J. J., Solan, D. S. & Kramp, J. K.. (1997). *Relationships between motivations and recreation activity preferences among Delaware State Park visitors an exploratory analysis*. Proceedings of the 1997 Northeastern Recreation Research Symposium. New York. pp. 124-127.
- Wang, C. C. (2008). *Leisure participation, leisure motivation, and life satisfaction for elders in public senior resident homes in taiwan*, The university of incarnate word, Doctoral Dissertation.
- Wearing, S. & Neil J. (1999). Ecotourism impact, potentials and possibilities, *Butterworth Heinemann an Imprint of Elsevier Science*, Oxford, London.
- Yoon, Y. & Uysal, M. (2005) An examination of the effects of motivation and satisfaction on destination loyalty: a structural model, *Tourism Management*, 26(1), 45-56.
- Young, R., (1993). Towards an understanding of wilderness participation. *Leisure sciences*, 5, 339-357.